

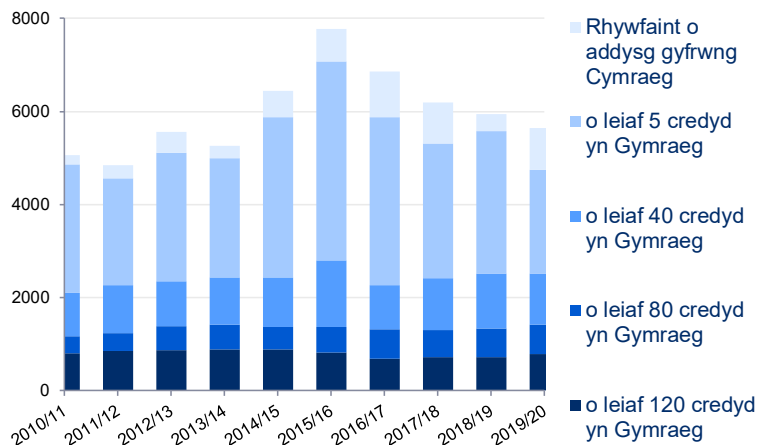

Yr iaith Gymraeg mewn Addysg Uwch, 2019/20

29 Gorffennaf 2021
SB 24/2021

Mae'r bwletin hwn yn darparu gwybodaeth am fyfyrwyr mewn addysg uwch sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn Sefydliadau Addysg Uwch a Phellach (prifysgolion a cholegau) yng Nghymru. Mae hefyd yn ymdrin â staff addysg uwch sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ac athrawon dan hyfforddiant sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Myfyrwyr yng Nghymru yn ôl faint o gredydau y maen nhw wedi'u hastudio drwy gyfrwng y Gymraeg^(a) a'r flwyddyn

a) Addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'i heithrio.

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr HESA drwy Lywodraeth Cymru

- O'r 4,740 o fyfyrwyr a astudiodd o leiaf 5 o gredydau drwy'r Gymraeg, astudiodd 2,510 o leiaf 40 credyd yn Gymraeg; astudiodd 1,415 o leiaf 80 credyd yn Gymraeg; ac astudiodd 780 120 o gredydau o leiaf drwy'r Gymraeg.
- Derbyniodd 305 yn llai o fyfyrwyr rywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20 o'i gymharu â 2018/19. Gwelwyd cynnydd mawr yn nifer myfyrwyr Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd yn cymryd o leiaf 5 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2015/16, yn rhannol oherwydd gwell cyhoeddusrwydd i'r cyrsiau Cymraeg byr ar eu campws yng Ngholeg Sir Gâr. Mae'r Brifysgol wedi nodi bod y ddarpariaeth hon wedi lleihau ers hynny ac mae hyn yn cyfrif am lawer o'r gostyngiad yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg dros y tair blynedd ddiwethaf.
- Mae nifer y staff sy'n gallu addysgu drwy'r Gymraeg wedi cynyddu 45% rhwng 2011/12 a 2019/20.

Ynglŷn â'r bwletin hwn

Daw'r data sydd wedi'u cynnwys yma o Gofnod Myfyrwyr a Chofnod Staff yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA). Oni nodir yn wahanol, mae myfyrwyr o Gymru sydd wedi'u cofrestru yn y Brifysgol Agored ac cofrestradau addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'u cynnwys yn y data, ac mae'r ffigurau'n ymwneud â blwyddyn academiaidd 2019/20.

Yn y bwletin hwn

Cefndir y polisi	2
Myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru	4
Pynciau modiwlau	10
Siaradwyr Cymraeg	12
Addysg Gychwynnol i Athrawon	14
Staff	16
Methodoleg	20
Diffiniadau	22
Gwybodaeth allweddol am ansawdd	25

Cefndir y polisi

Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Mae'r [Coleg Cymraeg Cenedlaethol](#) yn gweithio gyda phrifysgolion ledled Cymru i ddatblygu cyfleoedd cyfrwng Cymraeg i fyfyrwyr. Mae'n cefnogi'r broses o ddatblygu darpariaeth a darlithwyr cyfrwng Cymraeg, ac yn cynnig ysgoloriaethau i alluogi israddedigion ac uwchraddedigion i astudio cyrsiau addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg.

Targedau

Yn y bwletin hwn:

- dim ond y ffigurau o sefydliadau addysg bellach o 2016/17 ymlaen a gaiff eu cynnwys;
- defnyddir y nifer sydd wedi cofrestru yn hytrach na chyfrif pennau;
- mae'r ffigurau'n cynnwys pob modiwl sy'n cael ei astudio mewn blwyddyn, yn hytrach na phob modiwl a gychwynwyd mewn blwyddyn.

Oherwydd hyn, ni ellir defnyddio'r bwletin hwn i asesu perfformiad yn erbyn y targedau. Er hyn, mae'r targedau'n gyd-destun defnyddiol ac yn rhoi rhyw syniad ynglŷn â chyfeiriad a maint y newid.

Ym mis Tachwedd 2018, cyhoeddodd CCAUC fesurau perfformiad ar gyfer addysg uwch yn ystod cyfnod ei strategaeth gorfforaethol gyfredol, 2017-20. Mae'r rhain yn cynnwys nifer y myfyrwyr ar gyrsiau addysg uwch sy'n astudio o leiaf 5 credyd ac o leiaf 40 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn.

Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am gyllido'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol ers 2017-18. Mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 a 40 credyd yn Gymraeg yn dal i gael ei fonitro yn erbyn targedau penodol.

Cymraeg 2050

Cyhoeddwyd [Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr](#), strategaeth hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, ym mis Gorffennaf 2017. Yn ogystal â thargedau i gynyddu nifer y dysgwyr sydd mewn addysg cyfrwng Cymraeg a chamau i'w galluogi i wneud cynnydd yn eu haddysg orfodol ac ôl-orfodol drwy gyfrwng y Gymraeg, mae Cymraeg 2050 hefyd yn cynnwys targedau i gynyddu nifer yr athrawon sy'n gallu addysgu Cymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg.

Staff

Mae'r adran hon yn cynnwys nifer y staff academiaidd sy'n cael ei gyflogi mewn prifysgolion yng Nghymru, ac yn nodi a ydynt yn addysgu, neu'n gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd. Ar y dechrau, roedd y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn ariannu swyddi academiaidd er mwyn hyrwyddo addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Ers 2019/20, mae'r Coleg yn cefnogi sefydliadau â grantiau penodol i ddatblygu darpariaeth addysg uwch, gan gynnwys cynllunio o ran staff.

Y swm sy'n cael ei astudio mewn credydau

Cyflwynir y swm sy'n cael ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn credydau, ac nid fel canran o addysg y myfyriwr. Mae hyn yn rhoi gwell darlun o wir swm y dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae credydau hefyd yn ein galluogi i gymharu'n well â'r targedau. Ceir rhagor o wybodaeth yn y [Diffiniadau](#).

Y Brifysgol Agored

Mae myfyrrwyr o Gymru sy'n mynychu'r Brifysgol Agored yn cael eu cynnwys erbyn hyn. Mae'r rhan fwyaf o ddatganiadau ystadegol addysg uwch Llywodraeth Cymru yn cynnwys myfyrrwyr y Brifysgol Agored, ac maent wedi cael eu cynnwys yn y targedau.

Cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn mewn data pynciau

Mae data pynciau yn cael eu hadrodd ar ffurf cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn (FPE) yn hytrach na chyfrifiadau Cyfwerth ag Amser Llawn (FTE). Mae'n haws cymharu cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn â'r ffigurau eraill yn y bwletin.

Cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn mewn data staff

Mae ffigurau staff yn cael eu hadrodd yn awr ar ffurf cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn. Cyn hyn, oni nodid yn wahanol, roeddent yn cael eu hadrodd mewn niferoedd crai. Byddai hyn yn golygu bod staff sydd â chontractau mewn mwy nag un ardal yn cael eu cyfrif ddwywaith.

Adran A: Myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru

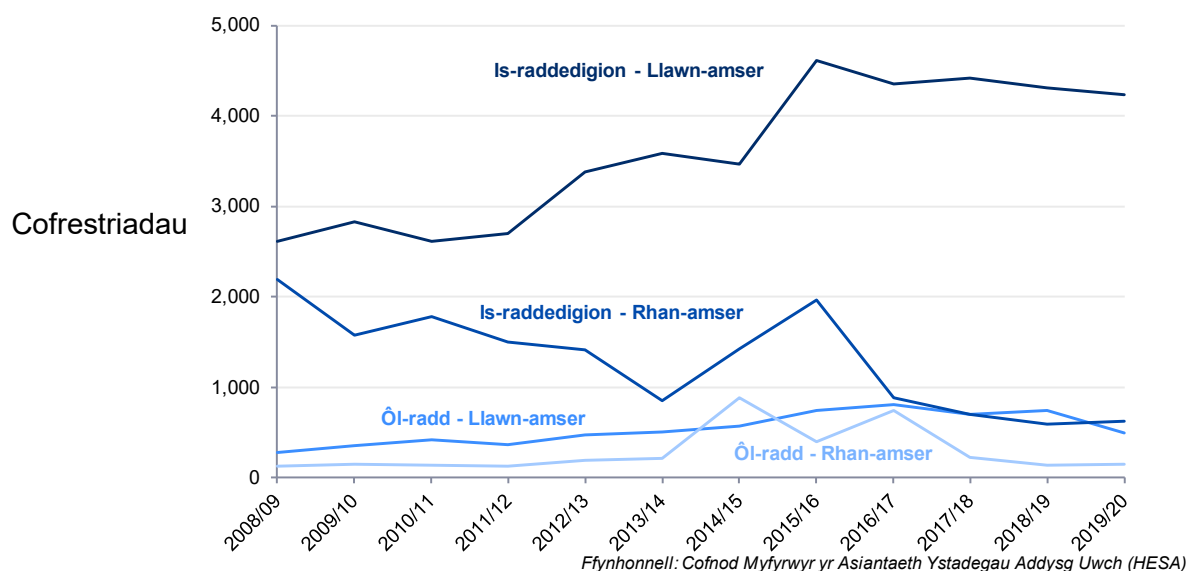
Mae'r adran hon yn ymdrin â myfyrwyr a aeth i brifysgol yng Nghymru ac a astudiodd drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae myfyrwyr yn cael eu gwahanu nawr yn ôl faint o gredydau y gwnaethant eu hastudio drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn honno. Cyfrifir faint yn union y mae'r myfyrwyr yn ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Pe bai myfyriwr yn astudio hanner modiwl 20 credyd yn Gymraeg, byddai hynny'n cael ei gyfrif fel astudio 10 credyd yn Gymraeg. Mae'r categorïau *rhywfaint/5/40/80/120* hefyd yn gorgyffwrdd. Mae pawb sy'n astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg hefyd yn cael ei gynnwys yn y categorï astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg.

Gwelwyd gostyngiad mawr yn nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg dros y pedair blynedd ddiwethaf. Mae'r rhan fwyaf o'r gostyngiad hwn i'w weld ym Mhrifysgol Cymru'r Drindod Dewi Sant, sydd wedi nodi bod eu darpariaeth o ran cyrsiau Gymraeg byr wedi lleihau ers 2015/16.

Mae dadansoddiad pellach o'r data i'w weld ar [StatsCymru](#).

Siart A.1: Myfyrwyr yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl lefel a dull astudio ^{(a)(b)}

(a) Nid yw'n cynnwys myfyrwyr y Brifysgol Agored.

(b) Mae nifer bach o fyfyrwyr o Brifysgol Casnewydd/De Cymru heb eu cynnwys yn ffigurau 2011/12 a 2013/14.

[\[Gweld y data\]](#)

- Mae'r tueddiadau yn Siart A.1 yn amrywio yn dibynnu ar nifer y credydau, gyda'r cynnydd mwyaf i'w gweld ymhlith myfyrwyr sy'n astudio rhannau llai o'u cyrsiau drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae nifer y myfyrwyr llawn amser sy'n derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cynyddu yn gyffredinol ar gyfer myfyrwyr israddedig ac ôl-raddedig ers 2008/09. Fodd bynnag, gwelwyd gostyngiad yn 2019/20 yn achos myfyrwyr israddedig (gostyngiad o 3% o gymharu â 2018/19) ac ôl-raddedig (gostyngiad o 32% o gymharu â 2018/19).
- Dylid edrych ar y gostyngiad yn nifer yr israddedigion rhan-amser sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yng nghyd-destun gostyngiad cyson yn nifer yr israddedigion rhan-amser sy'n astudio drwy gyfrwng unrhyw iaith mewn prifysgolion yng Nghymru dros yr 8 mlynedd ddiwethaf.

- Cyrhaeddodd nifer yr myfyrwyr ôl-raddedig rhan-amser uchafbwynt yn 2014/15 o ganlyniad i'r radd Meistr mewn Ymarfer Addysgol a oedd yn cael ei chynnig am ddim i Athrawon Newydd Gymhwysu. Mae nifer yr graddedigion rhan-amser wedi gostwng eleni a bellach ychydig yn is na'r niferoedd yn 2011/12.

Tabl A.1: Faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg gan fyfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru (a)

Cofrestriadau	Cofrestriadau a chanrannau							
	2012/13	2013/14 (b)	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Rhywfaint o addysg gyfrwng Cymraeg	5,560	5,260	6,445	7,780	6,870	6,205	5,940	5,635
(c) Sydd yn hafal i								
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	5,115	5,000	5,875	7,070	5,885	5,315	5,575	4,740
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	2,340	2,430	2,435	2,800	2,265	2,410	2,510	2,510
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1,390	1,410	1,365	1,370	1,320	1,300	1,340	1,415
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	870	885	885	825	690	710	710	780
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	131,955	131,885	126,530	120,905	121,135	121,720	124,565	129,155
Pob cofrestriad	137,520	137,145	132,975	128,685	128,005	127,925	130,510	134,790
Canrannau (%)								
Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymr	4.0	3.8	4.8	6.0	5.4	4.9	4.6	4.2
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	3.7	3.6	4.4	5.5	4.6	4.2	4.3	3.5
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	1.7	1.8	1.8	2.2	1.8	1.9	1.9	1.9
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1.0	1.0	1.0	1.1	1.0	1.0	1.0	1.1
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	0.6	0.6	0.7	0.6	0.5	0.6	0.5	0.6
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	96.0	96.2	95.2	94.0	94.6	95.1	95.4	95.8

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach wedi'i heithrio.

(b) Adroddodd Prifysgol Casnewydd, sydd bellach yn rhan o Britysgol De Cymru, am ragor o tyfyrwyr a oedd yn cael rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg nad ydynt wedi'u cynnwys yn y tabl. Y niferoedd yw 74 yn 2013/14.

(c) Mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio rhai credydau yn Gymraeg yn cynnwys nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5, 40, 80 a 120 credyd yn Gymraeg. Yn dilyn y patrwm hwn, mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg yn cynnwys myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 40, 80 a 120 credyd yn Gymraeg. Mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg yn cynnwys myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 80 a 120 credyd yn Gymraeg. Mae nifer y myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 80 credyd yn Gymraeg yn cynnwys myfyrwyr sy'n astudio o leiaf 120 credyd yn Gymraeg.

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2019/20, fe wnaeth 4,740 o fyfyrwyr mewn Sefydliadau Addysg Uwch astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg. O'r rhain, fe wnaeth 2,510 astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg, fe wnaeth 1,415 astudio o leiaf 80 credyd ac o'r rhain fe wnaeth 780 astudio 120 credyd.
- Mae nifer cyffredinol y myfyrwyr sy'n astudio credydau yn Gymraeg wedi gostwng o 5,940 yn 2018/19 i 5,635 yn 2019/20. Fodd bynnag, mae nifer y rhai sy'n astudio o leiaf 80 a 120 credyd wedi cynyddu. Daw'r gostyngiad cyffredinol yn bennaf o blith myfyrwyr sy'n astudio llai na 5 credyd yn Gymraeg.
- Derbyniodd 305 yn llai o fyfyrwyr rywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20 o'i gymharu â 2018/19, gostyngiad o 5% o'r naill flwyddyn i'r llall.
- Gan fod y fethodoleg a ddefnyddiwyd i greu'r targedau yn wahanol, ni ellir eu cymharu'n hollol. Fodd bynnag, mae'r data yn awgrymu y rhagorwyd ar yr hen darged o 5,600 o fyfyrwyr yn astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg erbyn 2016/17 mewn blynyddoedd blaenorol, ond na lwyddwyd i'w gynnal ers 2017/18. Diwygiwyd y targedau yn 2019/20 i 6,500 o fyfyrwyr yn defnyddio'r Gymraeg yn eu dysgu, 6,260 o fyfyrwyr yn astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg a 2,890 o fyfyrwyr yn astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg. Methwyd y targedau hyn yn 2019/20.

Tabl A.2: Myfyrwyr prifysgol, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

Cofrestrïadau	Cofrestrïadau a chanrannau						Pob cofrestrïad
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg		o leiaf 40 o leiaf 80 credyd yn Gymraeg		Dim o leiaf 120 addysg drwy gyfrwng y Gymraeg		
	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	Gymraeg	
Prifysgol Bangor	1,350	1,330	925	665	325	8,595	9,945
Prifysgol Glyndŵr	5	5	*	*	*	6,040	6,045
Prifysgol Aberystwyth	370	365	300	170	55	7,350	7,720
Drindod Dewi Sant	2,555	1,875	540	265	200	10,145	12,700
Prifysgol Abertawe	495	365	220	45	25	19,880	20,375
Prifysgol De Cymru	105	95	70	15	10	22,985	23,090
Prifysgol Caerdydd	390	385	230	110	70	32,870	33,260
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	245	245	220	150	95	10,675	10,920
Brifysgol Agored	120	80	5	.	.	10,615	10,735
Pob Sefydliad Addysg Uwch	5,635	4,740	2,510	1,415	780	129,155	134,790
Grwp Llandrillo Menai	280	280	160	70	35	1,020	1,300
Grwp NPTC	170	170
Coleg Gŵyr Abertawe	110	110
Pob sefydliad	5,915	5,020	2,670	1,485	815	130,455	136,370
Canrannau (%)							
Prifysgol Bangor	13.6	13.4	9.3	6.7	3.3	86.4	
Prifysgol Glyndŵr	0.1	0.1	-	-	-	99.9	
Prifysgol Aberystwyth	4.8	4.7	3.9	2.2	0.7	95.2	
Drindod Dewi Sant	20.1	14.8	4.2	2.1	1.6	79.9	
Prifysgol Abertawe	2.4	1.8	1.1	0.2	0.1	97.6	
Prifysgol De Cymru	0.5	0.4	0.3	0.1	0.1	99.5	
Prifysgol Caerdydd	1.2	1.2	0.7	0.3	0.2	98.8	
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	2.3	2.2	2.0	1.4	0.9	97.7	
Brifysgol Agored	1.1	0.7	-	.	.	98.9	
Pob Sefydliad Addysg Uwch	4.2	3.5	1.9	1.1	0.6	95.8	
Grwp Llandrillo Menai	21.5	21.5	12.2	5.5	2.8	78.5	
Grwp NPTC	100.0	
Coleg Gŵyr Abertawe	100.0	
Pob sefydliad	4.3	3.7	2.0	1.1	0.6	95.7	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) [\[Gweld y data\]](#)

- Fe wnaeth llai nag 1% o'r myfyriwr mewn prifysgolion yng Nghymru astudio 120 credyd neu ragor yn Gymraeg yn 2019/20. Roedd y gyfran uchaf ym Mhrifysgol Bangor (3.3%).
- Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd â'r nifer mwyaf o fyfyrwyr (2,555) a'r gyfran fwyaf (o ran sefydliadau addysg uwch) o'i myfyrwyr (20%) yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r nifer hwn wedi gostwng 4 o bwyntiau canran, o 2,680 yn 2018/19.
- O bob Sefydliad Addysg Uwch, Prifysgol Glyndŵr oedd â'r gyfran leiaf (<1%) o fyfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Roedd Prifysgol De Cymru yn agos iawn (<1%), a'r Brifysgol Agored a Phrifysgol Caerdydd oedd wedyn gydag 1% o fyfyrwyr yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Roedd Prifysgol Bangor a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant gyda'i gilydd yn gyfrifol am bron i ddau draean (66%) o'r holl addysg a dderbyniwyd drwy gyfrwng y Gymraeg.

- Ar hyn o bryd, gwyddom fod yna anghysondeb yn y ffordd y mae darparwyr addysg uwch yn cofnodi data am fodiwlau cyfrwng Cymraeg ar ffurflen gofnodi HESA, o ran eu diffiniad o fodiwl cyfrwng Cymraeg ac wrth gyfrifo'r ganran o'r modiwl sy'n cael ei haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn destun ymchwil ac mae CCAUC, y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a darparwyr yn trafod y mater, gyda'r nod o sefydlu canllawiau clir ynghylch sut i gofnodi'r holl ddata am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar ffurflen gofnodi HESA er mwyn gwella ansawdd y data i'r dyfodol.

Tabl A.3: Dull astudio myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

Cofrestriadau	<i>Cofrestriadau a chanrannau</i>						Pob Cofrestriad
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	
Llawn-amser	4,880	4,280	2,555	1,460	810	95,365	100,240
Rhan-amser	1,035	740	115	30	5	35,090	36,125
Pob dull	5,915	5,020	2,670	1,485	815	130,455	136,370
<i>Canrannau (%)</i>							
Llawn-amser	4.9	4.3	2.5	1.5	0.8	95.1	
Rhan-amser	2.9	2.1	0.3	0.1	-	97.1	
Pob dull	4.3	3.7	2.0	1.1	0.6	95.7	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) □

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd ychydig dros 4 o bob 5 o fyfyrwyr llawn-amser yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Derbyniodd cyfran uwch o fyfyrwyr llawn-amser rywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg (4.9%), o gymharu â myfyrwyr rhan-amser (2.9%).

Tabl A.4: Lefel astudio myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

Cofrestriadau	Cofrestriadau a chanrannau						Pob cofrestriad
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y			Dim o leiaf addysg drwy gyfrwng y			
	Gymraeg	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	Gymraeg	
Ymchwil ôl-radd	70	65	50	35	20	4,540	4,610
Cwrs ôl-radd a addysgir	585	525	310	250	220	24,055	24,640
Gradd gyntaf	4,175	3,560	2,085	1,070	470	81,895	86,070
Israddedig eraill	1,085	875	225	130	105	19,965	21,045
Addysg Uwch	5,915	5,020	2,670	1,485	815	130,455	136,370
Canrannau (%)							
Ymchwil ôl-radd	1.5	1.4	1.0	0.8	0.4	98.5	
Cwrs ôl-radd a addysgir	2.4	2.1	1.3	1.0	0.9	97.6	
Gradd gyntaf	4.9	4.1	2.4	1.2	0.5	95.1	
Israddedig eraill	5.1	4.2	1.1	0.6	0.5	94.9	
Addysg Uwch	4.3	3.7	2.0	1.1	0.6	95.7	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) □

[\[Gweld y data\]](#)

- Y gyfran fwyaf o fyfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn astudio rhywfaint ac o leiaf 5 credyd drwy gyfrwng y Gymraeg oedd myfyrwyr yn y categori Israddedig eraill. Roedd myfyrwyr gradd gyntaf yn ail agos yn y categorïau hyn, a nhw oedd â'r gyfran uchaf o fyfyrwyr a oedd yn astudio o leiaf 40 ac 80 credyd drwy'r Gymraeg. Ymhlith y myfyrwyr cyrsiau ôl-radd yr oedd y gyfran uchaf a oedd yn astudio o leiaf 120 o gredydau drwy'r Gymraeg.

Tabl A.5: Rhyw myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru, yn ôl faint a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

Cofrestriadau	Cofrestriadau a chanrannau						Pob cofrestriad
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	
Gwrywaidd	1,840	1,500	660	320	170	57,525	59,365
Benywaidd	4,070	3,520	2,010	1,165	645	72,740	76,815
Personau	5,915	5,020	2,670	1,485	815	130,455	136,370
Canrannau (%)							
Gwrywaidd	3.1	2.5	1.1	0.5	0.3	96.9	
Benywaidd	5.3	4.6	2.6	1.5	0.8	94.7	
Personau	4.3	3.7	2.0	1.1	0.6	95.7	

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) □

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd mwy o fenywod yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg nag o wrywod ym mhob categori dwysedd.
- Ar gyfer pob 10 o fyfyrwr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg, roedd 7 yn ferched a 3 yn ddynion.

Tabl A.6: O ble mae myfyrwyr sefydliadau Cymru yn hanu, 2019/20

Cofrestriadau	Cofrestriadau		
	Hanu o Gymru	Ddim yn hanu o Gymru	Pob cofrestriad
Rhywfaint o addysg gyfrwng Cymraeg	5,475	440	5,915
o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	4,765	255	5,020
o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	2,615	55	2,670
o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	1,465	20	1,485
o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	810	5	815
Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	65,935	64,505	130,455
Pob cofrestriad	71,410	64,945	136,370

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) □

[\[Gweld y data\]](#)

Cyfeiriad myfyrwyr cyn dechrau ar eu haddysg uwch yw'r sail wrth nodi o ble mae myfyrwyr yn hanu. Efallai fod rhai nad ydynt yn hanu o Gymru ac sy'n dysgu drwy'r Gymraeg wedi eu magu yng Nghymru ond wedi symud i wlad arall cyn dechrau ar eu haddysg uwch.

- Yn sefydliadau Cymru, cafodd bron i 1 o 10 o fyfyrwr o Gymru rywfaint o'u haddysg drwy'r Gymraeg, lle cafodd 1 o 100 o fyfyrwr o'r tu allan i Gymru rywfaint o'u haddysg drwy'r Gymraeg.
- Ychydig iawn o fyfyrwr o'r tu allan i Gymru a astudiodd 120 o greydau drwy'r Gymraeg.

Adran B: Pynciau modiwlau

Mae'r adran hon yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r dadansoddiad fesul pwnc o'r myfyrwyr a aeth i brifysgol yng Nghymru ac a astudiodd drwy gyfrwng y Gymraeg. Cyfrifir y pynciau y mae myfyriwr yn eu hastudio fesul modiwl, yn wahanol i ddata eraill a gyhoeddir am addysg uwch. Mae hyn oherwydd bod gwybodaeth am addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael ei chasglu fesul modiwl.

Gall myfyriwr astudio modiwlau mewn nifer o bynciau, a hyd yn oed mwy nag un pwnc mewn modiwl unigol. Gallai unrhyw gyfuniad o bynciau a modiwlau gynnwys rhywfaint o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Golyga hyn nad yw'n bosibl adrodd am nifer y pynciau mewn ffordd sy'n gyson â'r cyfansymiau cyfrwng Cymraeg mewn manau eraill ond sydd hefyd yn fanwl gywir o ran canran y myfyrwyr sy'n astudio pwnc drwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym wedi dewis gwneud y canrannau'n fanwl gywir.

Mae pynciau yr adroddir amdanynt mewn cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn yn rhannu pob myfyriwr ar draws y pynciau maen nhw'n eu hastudio. Pe bai cwrs myfyriwr yn golygu ei fod yn treulio hanner ei amser yn astudio Mathemateg a'r hanner arall yn astudio'r Gyfraith, byddai hynny'n cyfrif fel hanner myfyriwr (0.5) yn astudio Mathemateg a hanner myfyriwr yn astudio'r Gyfraith. Ar ôl i bynciau myfyriwr gael eu cyfrifo mewn cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn, byddwn yn gwirio a gafodd unrhyw ran o bwnc ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Felly, os Mathemateg yw hanner cwrs myfyriwr (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn), a'i fod yn astudio rhywfaint o Fathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg, yna mae hefyd yn cyfrif fel hanner myfyriwr yn astudio Mathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg (0.5 Cyfwerth â Pherson Llawn).

Tabl B.1: Pynciau modiwlau myfyrwyr mewn prifysgolion yng Nghymru sy'n cael rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

	Cofrestrïadau (Cyfwerth â Pherson Llawn) a chanrannau		
	Rhywfaint o addysg		Pob cofrestrïad
	gyfrwng Cymraeg	Canrannau (%)	
Meddygaeth a deintyddiaeth	195	4.6	4,240
Pynciau sy'n gysylltiedig â meddygaeth	560	3.9	14,290
Gwyddorau chwaraeon a biolegol	350	3.5	10,100
Seicoleg	80	1.2	6,785
Gwyddorau milfeddygol	*	-	25
Amaethyddiaeth, bwyd ac astudiaethau cysylltiedig	65	5.1	1,240
Gwyddorau ffisegol	25	0.6	4,685
Meysydd cyffredinol ac eraill ym maes gwyddorau	45	1.7	2,775
Gwyddorau mathemategol	*	-	330
Peirianeg a thechnoleg	30	0.3	9,250
Cyfrifiadura	190	2.7	7,125
Astudiaethau daearyddol ac astudiaethau'r amgylchedd	60	2.6	2,200
Pensaernïaeth, adeiladu a chynllunio	20	1.0	2,315
Y dyniaethau a'r celfyddydau breiniol (amhenodol)	*	-	450
Gwyddorau cymdeithasol	815	5.9	13,945
Y gyfraith	130	2.2	5,690
Busnes a rheolaeth	110	0.6	19,240
Cyfathrebu a'r cyfryngau	60	2.4	2,460
Astudiaethau iaith ac ardal	395	4.6	8,600
Cymraeg	280	93.4	300
Cymraeg Llenyddiaeth	40	92.6	45
Iaith Geltaidd arall	35	51.3	65
Iaith Ewropeaidd arall	10	0.4	2,075
Astudiaethau hanesyddol, athronyddol a chrefyddol	105	2.8	3,770
Celfyddydau creadigol a dylunio	950	12.1	7,855
Drama	75	9.3	795
Cerddoriaeth	65	4.0	1,660
Sinematograffeg	60	6.4	945
Addysg ac addysgu	1,175	16.7	7,070
Hyfforddiant athrawon	535	33.7	1,590
Astudiaethau mewn Addysg	620	11.9	5,205
Astudiaethau cyfun a chyffredinol	230	12.1	1,915
Pob pwnc	5,595	4.1	136,355

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) [\[Gweld y data\]](#)

- Addysg sydd â'r nifer mwyaf o fyfyrwyr yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg (1,175), ond mae'r gyfran fwyaf o fyfyrwyr sy'n astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg yn astudio Cymraeg (93.4%), Cymraeg Llenyddiaeth (92.6%) ac Ieithoedd Celtaidd Eraill (51.3%).
- Roedd 280 o'r myfyrwyr a oedd yn derbyn rhywfaint o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20 yn ei dderbyn drwy fodiwl a oedd wedi'i gynllunio'n benodol ar gyfer dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Y pwnc mwyaf poblogaidd oedd Busnes a Rheolaeth, ond roedd llai nag 1% o'r myfyrwyr yn derbyn unrhyw addysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Y dyniaethau a'r celfyddydau breiniol (amhenodol) oedd y maes pwnc â'r gyfran leiaf o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, â'r Gwyddorau Mathemategol a'r Gwyddorau Milfeddygol â chyfran debyg.
- Mae cyrsiau Cymraeg yn cael eu cyfrif fel rhai sy'n cael eu haddysgu 100% drwy gyfrwng y Gymraeg. Dim ond 93% yw'r ganran yn y data oherwydd mae'n bosibl bod rhai prifysgolion yn camgofnodi'r gyfran o fodiwl sy'n cael ei haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Adran C – Siaradwyr Cymraeg

Mae HESA yn casglu data gan bob myfyriwr sydd wedi cofrestru mewn prifysgol yng Nghymru lle mae'r myfyriwr yn preswyllo fel arfer yng Nghymru (cyn astudio). Mae'r data yn cofnodi a yw'r myfyriwr yn ystyried ei hun yn siaradwr Cymraeg ac a yw'n rhugl ai peidio. Mae ansawdd y data ar draws sefydliadau'n amrywio, ac mae gan ambell sefydliad gyfran sylweddol fwy o gofnodion 'anhysbys'. Er hyn, gan fod cyfradd gyffredinol y cofnodion 'anhysbys' yn llai na'r blynyddoedd cynharach, mae'n fwy defnyddiol erbyn hyn ar gyfer dadansoddiadau.

Tabl C.1: Gallu myfyrrwyr o Gymru sydd mewn prifysgolion yng Nghymru i siarad Cymraeg, yn ôl y swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

	Cofrestrïadau						Pob Cofrestrïad
	Rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	o leiaf 5 credyd yn Gymraeg	o leiaf 40 credyd yn Gymraeg	o leiaf 80 credyd yn Gymraeg	o leiaf 120 credyd yn Gymraeg	Dim addysg drwy gyfrwng y Gymraeg	
Siaradwr Cymraeg rhugl	2,895	2,815	2,035	1,285	690	6,965	9,860
Siaradwr Cymraeg ond ddim yn rhugl	810	685	275	120	75	9,205	10,015
Ddim yn siarad Cymraeg	1,520	1,070	260	55	40	44,050	45,570
Anhysbys	245	195	50	5	*	5,715	5,960
Pob myfyriwr	5,475	4,765	2,615	1,465	810	65,935	71,410

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd nifer myfyrrwyr sy'n cael rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn debyg iawn ymhlith siaradwyr Cymraeg rhugl a'r rheini nad ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl. Roedd 2,895 o siaradwyr Cymraeg rhugl yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20, ac roedd 2,330 myfyriwr nad oeddent yn siaradwyr Cymraeg, neu a oedd yn siarad Cymraeg, ond nad oeddent yn rhugl yn yr iaith, yn astudio rhywfaint drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Roedd 40 o'r myfyrrwyr a oedd yn astudio o leiaf 120 credyd yn Gymraeg wedi dweud nad oeddent yn rhugl. Mae hyn yn awgrymu bod rhai problemau â'r data o hyd.

Tabl C.2: Prifysgol a gallu i siarad Cymraeg myfyrwyr o Gymru mewn prifysgolion yng Nghymru, 2019/20

	<i>Cofrestriadau</i>				
	Siaradwr Cymraeg rhugl	Siaradwr Cymraeg ond ddim yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg	Anhysbys	Pob cofrestrriad
Prifysgol Bangor	1,540	470	1,850	*	3,860
Prifysgol Glyndŵr	380	745	2,755	95	3,980
Prifysgol Aberystwyth	700	480	1,425	115	2,720
Drindod Dewi Sant	995	1,210	5,010	410	7,630
Prifysgol Abertawe	1,555	1,455	6,180	*	9,190
Prifysgol De Cymru	1,350	1,875	11,790	140	15,160
Prifysgol Caerdydd	1,590	1,635	7,500	70	10,800
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	815	820	3,990	155	5,775
Brifysgol Agored	535	990	4,290	4,920	10,735
Pob sefydliad addysg uwch	9,465	9,680	44,795	5,905	69,845
Grwp Llandrillo Menai	370	300	560	55	1,285
Grwp NPTC	15	20	130	*	165
Coleg Gwyr Abertawe	10	15	85	*	110
Pob sefydliad	9,860	10,015	45,570	5,960	71,410

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA) [\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2019/20, Prifysgol Bangor (40%), Prifysgol Aberystwyth (26%) a Phrifysgol Abertawe (17%) oedd â'r cyfrannau mwyaf o siaradwyr Cymraeg rhugl allan o bob sefydliad addysg uwch. Fodd bynnag, ym Mhrifysgol Caerdydd oedd y nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg rhugl. Dim ond 5% o fyfyrwyr y Brifysgol Agored yng Nghymru oedd yn siarad Cymraeg yn rhugl.
- Canran y siaradwyr Cymraeg rhugl ym Mhrifysgol Glyndŵr yw 10%, a Phrifysgol De Cymru yn agos ati (9%). Mae gan Brifysgol Glyndŵr hefyd ganran lawer mwy o siaradwyr Cymraeg nad ydynt yn ystyried eu hunain yn rhugl (19% o gyfanswm y cofrestriadau) (o ran darparwyr addysg uwch).
- Yn gyffredinol, roedd bron i ddau o bob tri myfyriwr a oedd yn hanu o Gymru yn ystyried eu hunain yn rhai nad oeddent yn siarad Cymraeg. Wrth ystyried sefydliadau addysg uwch, ym Mhrifysgol De Cymru oedd y nifer uchaf o fyfyrwyr nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg (78%), ac yna ym Mhrifysgol Caerdydd, Prifysgol Fetropolitan Caerdydd a Phrifysgol Glyndŵr gyda 69% o fyfyrwyr yn hanu o Gymru nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg.

Adran D – Addysg Gychwynnol i Athrawon

Mae myfyriwr Addysg Gychwynnol i Athrawon (Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon o'r blaen) yn cael ei gyfrif fel un sy'n gallu addysgu'n ddwyieithog, sydd wedi cwblhau cwrs a gynlluniwyd er mwyn galluogi myfyriwr i addysgu yn Gymraeg ac yn Saesneg, a allai fod wedi arwain at dystysgrif ffurfiol ar gyfer addysg ddwyieithog, ond nid o reidwydd.

Tabl D.1: Lefel ysgol myfyriwr yn cwblhau cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru sy'n arwain at addysgu dwyieithog

		<i>Myfyriwr cymwysedig cyrsiau AGA</i>							
		2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Ysgol Gynradd	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	160	150	145	145	115	110	100	130
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	510	520	480	495	525	495	445	460
Ysgol Uwchradd	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	100	145	115	80	80	75	70	95
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	705	610	570	450	425	375	340	345
Pob Myfyriwr	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	255	300	260	225	195	185	170	225
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	1,210	1,130	1,050	945	950	870	785	805

Ffynhonnell: Cofnod Myfyriwr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Fe wnaeth 225 o fyfyrwr gwblhau cwrs Addysg Gychwynnol i Athrawon (AGA) a oedd yn eu hyfforddi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20.
- Er bod nifer y myfyriwr sy'n cwblhau cwrs AGA a oedd yn eu hyfforddi i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi gostwng yn y blynyddoedd diweddar, [dylid cofio bod niferoedd llai'n cwblhau'n gyffredinol](#). Felly, mae'r 22% o'r holl rai a gwblhaodd y cwrs a oedd yn eu hyfforddi i addysgu'n ddwyieithog 1 pwynt canran yn uwch nag yn 2013/14 mewn gwirionedd.
- Yn 2019/20, roedd 22% o'r athrawon cynradd dan hyfforddiant yn gallu addysgu'n ddwyieithog. Yr un gyfran oedd ymhlith athrawon uwchradd dan hyfforddiant.

Tabl D.2: Y math o radd sydd gan fyfyrwyr sy'n cwblhau cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru sy'n arwain at addysgu dwyieithog

		<i>Myfyrwyr cymwysedig cyrsiau AGA</i>							
		<u>2012/13</u>	<u>2013/14</u>	<u>2014/15</u>	<u>2015/16</u>	<u>2016/17</u>	<u>2017/18</u>	<u>2018/19</u>	<u>2019/20</u>
TAR	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	185	215	185	165	155	135	120	175
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	980	900	840	735	735	680	610	620
Gradd Arall	Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	70	85	80	60	45	50	50	50
	Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	230	225	210	210	215	190	175	185

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2019/20, cafodd bron i wyth o bob deg o'r myfyrwyr hyn a gwblhaodd gyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon ac a oedd yn gallu addysgu'n ddwyieithog Dystysgrif Addysg i Raddedigion (TAR).
- Roedd 22% o'r graddedigion TAR ac o raddedigion graddau eraill yn gallu addysgu'n ddwyieithog yn 2019/20.

Tabl D.3: Gallu myfyrwyr cyrsiau Addysg Gychwynnol i Athrawon yng Nghymru i siarad Cymraeg yn ôl lefel eu gallu i addysgu drwy'r Gymraeg (hunanasesiad), 2019/20

<i>Myfyrwyr cymwysedig cyrsiau AGA</i>			
Ddim yn siarad			
	Siaradwr	Cymraeg yn	Pob
	<u>Cymraeg rhugl</u>	<u>rhugl</u>	<u>cofrestriad</u>
Wedi hyfforddi i addysgu yn Gymraeg	185	40	225
Heb hyfforddi i addysgu yn Gymraeg.	100	645	805
Pob Myfyriwr	285	680	1,030

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

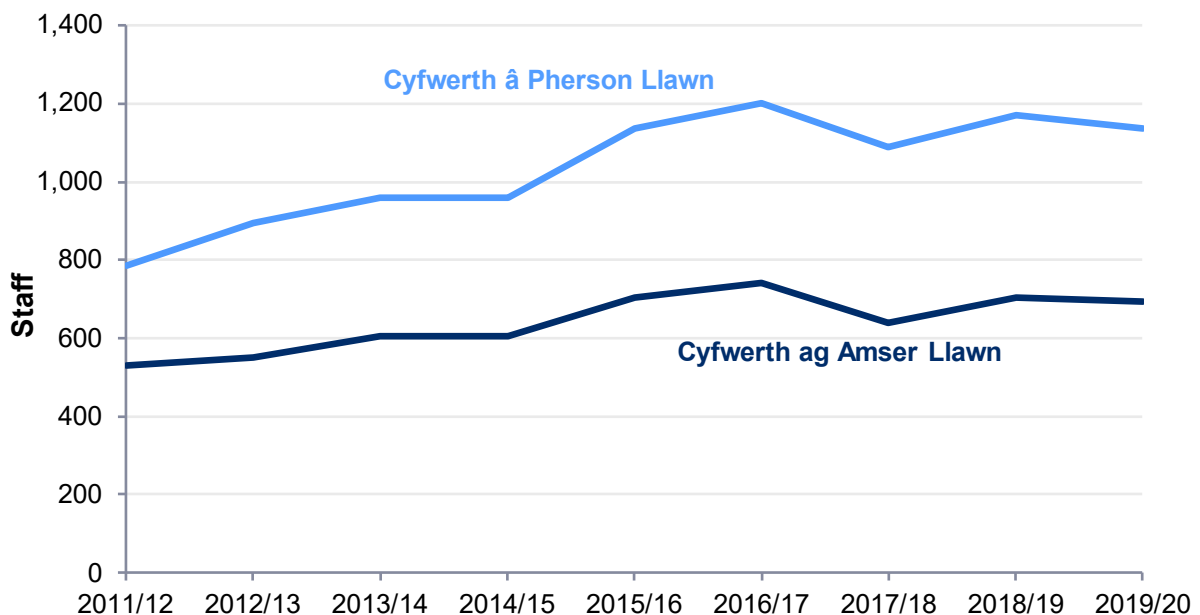
- Mae bron i ddau o bob tri siaradwr Cymraeg rhugl ar gyrsiau AGA yn hyfforddi i addysgu drwy'r Gymraeg.
- Yn achos 1 o bob 5 o fyfyrwyr sy'n hyfforddi i addysgu drwy'r Gymraeg, nid ydynt yn eu hystyried eu hunain yn rhugl yn yr iaith. Mae hyn yn awgrymu bod rhai problemau â'r data o hyd.

Adran E – Staff

Mae'r adran hon yn cynnwys nifer y staff academaidd sy'n cael ei gyflogi mewn prifysgolion yng Nghymru, ac yn nodi a ydynt yn addysgu, neu'n gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd. Ar y dechrau, roedd y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn ariannu swyddi academaidd er mwyn hyrwyddo addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. O 2017/18 ymlaen roedd y Coleg wedi ariannu 16 o Grantiau Pynciol i gefnogi darpariaeth addysg uwch yn ogystal â swyddi academaidd. Yn 2018/19, cafodd 24 o Grantiau Pynciol eu hariannu, a chafodd 4 Grant Sbarduno eu sefydlu i gyflwyno darpariaeth addysg uwch newydd. Yn 2019/20, cafodd 43 o Grantiau Pynciol eu hariannu, a chafodd 5 Grant Sbarduno eu sefydlu i gyflwyno darpariaeth addysg uwch newydd.

Mae'r holl ffigurau yn yr adran hon yn cael eu cyfleu fel cyfrifiadau Cyfwerth â Pherson Llawn oni nodir yn wahanol. Mae rhagor o wybodaeth am staff mewn prifysgolion yng Nghymru i'w gweld ar [StatsCymru](#).

Siart E.1: Cyfrifiadau cyfwerth â pherson llawn â chyfwerth ag amser llawn staff academaidd sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd nifer y staff sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi gostwng ychydig yn 2019/20 yn dilyn cynnydd yn 2018/19.

Tabl E.1: Staff prifysgol a oedd yn addysgu, neu a oedd yn gallu addysgu, drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20 (a)

Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)

	Yn addysgu drwy'r Gymraeg	Yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (a)	Nid yw'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	Pob cofrestrriad
Prifysgol Bangor	230	300	615	1,010
Prifysgol Glyndŵr	*	10	170	195
Prifysgol Aberystwyth	135	165	520	710
Drindod Dewi Sant	35	290	425	730
Prifysgol Cymru (swyddogaethau canolog)	*	*	*	15
Prifysgol Abertawe	50	80	1,100	1,730
Prifysgol De Cymru	30	95	1,510	1,720
Prifysgol Caerdydd	105	155	3,195	3,350
Prifysgol Fetropolitan Caerdydd	15	45	645	715
Pob SAU yng Nghymru ac eithrio'r Brifysgol Agored	600	1,135	8,185	10,165

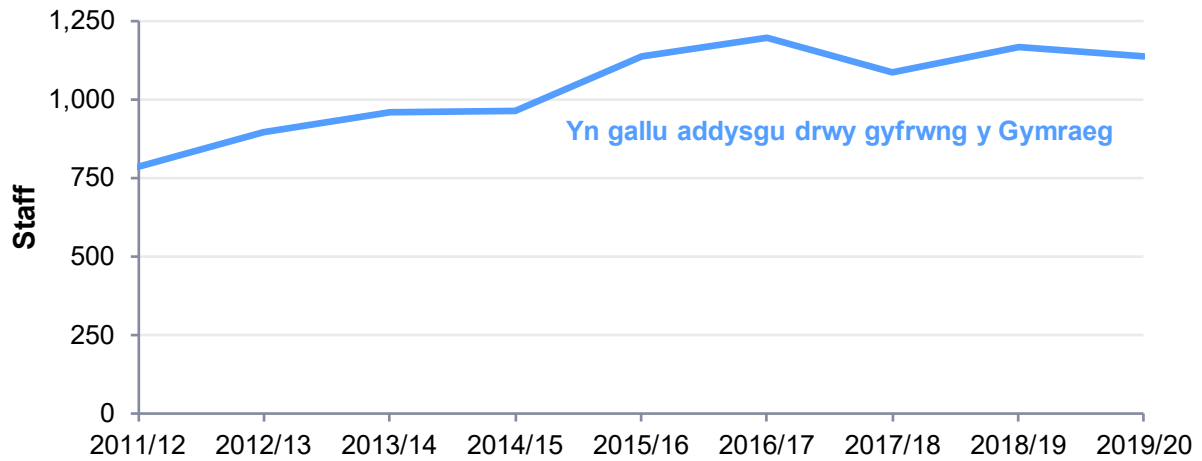
Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Mae'r nifer sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cynnwys y rhai hynny sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2019/20, Prifysgol Bangor oedd â'r nifer mwyaf o staff academiaidd a oedd yn **gallu** addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (300), ac yno hefyd roedd y nifer mwyaf a oedd **yn addysgu mewn gwirionedd** drwy gyfrwng y Gymraeg (230).
- Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant oedd â'r gyfran fwyaf (40%) o staff academiaidd a oedd yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Prifysgolion Caerdydd, Glyndŵr ac Abertawe oedd â'r gyfran leiaf (5% bob un) o staff a oedd yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Siart E.2: Staff sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (Cyfwerth â Pherson Llawn)

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch

[\[Gweld y data\]](#)

- Mae'r capasiti i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cynyddu 45% rhwng 2011/12 a 2019/20. Yn 2019/20, gwelwyd gostyngiad bach yn y gallu i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (3%) o gymharu â 2018/19.

Tabl E.2: Staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg neu sy'n gallu gwneud hynny mewn prifysgolion yng Nghymru (a)

	Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)							
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	895	960	960	1,135	1,200	1,090	1,170	1,135
Nid yw'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg	6,520	7,710	8,795	7,870	8,300	8,290	7,965	8,185
Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	2,150	1,470	650	660	740	875	1,130	840
Cyfanswm	9,565	10,140	10,410	9,670	10,240	10,255	10,265	10,165
Yn addysgu drwy'r Gymraeg	635	590	625	590	635	635	605	600
Ddim yn addysgu drwy'r Gymraeg	6,860	8,465	8,810	7,325	7,665	7,765	6,180	6,805
Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	2,075	1,085	975	1,755	1,945	1,855	3,475	2,755
Cyfanswm	9,565	10,140	10,410	9,670	10,240	10,255	10,265	10,165

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

(a) Mae'r nifer sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cynnwys y rhai hynny sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

[\[Gweld y data\]](#)

- Yn 2019/20 arhosodd cyfanswm y staff academiaidd a oedd **yn addysgu** drwy gyfrwng y Gymraeg ar lefel debyg i 2018/19, sef 600.
- Gwelwyd gostyngiad o 35 yn nifer y staff academiaidd a oedd yn **gallu** addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg i 1,135, o gymharu â 1,170 yn 2018/19.
- Roedd 53% o'r staff a oedd yn gallu gwneud hynny yn darparu rhywfaint o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20, o gymharu â 52% yn 2018/19.
- Noder: mae'r ffigurau hyn yn wahanol i'r rheini sydd ar wefan StatsCymru. Canfuwyd gwall yn y data a ddarparwyd gan HESA i Lywodraeth Cymru ar gyfer Prifysgol Caerdydd a Phrifysgol Abertawe. Cafwyd ffigurau lefel uchel wedi'u cywiro yn uniongyrchol gan y prifysgolion at ddibenion y bwletin hwn. Fodd bynnag, cafodd y dadansoddiad manwl o'r ffigurau hyn sydd ar StatsCymru ei ddarparu gan HESA ac nid yw wedi'i ddiwygio eto.

Tabl E.3: Canolfan gost staff academiaidd sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, 2019/20

Staff (Cyfwerth â Pherson Llawn)

	Yn addysgu drwy'r Gymraeg	Ddim yn addysgu drwy'r Gymraeg	Ni ofynnwyd am y wybodaeth eto	Pob cofrestriad	Canran fesul Canolfan Gost
Gwasanaethau academiaidd	15	30	60	105	14.7
Astudiaethau gweinyddol, busnes a chymdeithasol	35	940	335	1,315	2.8
Amaethyddiaeth, coedwigaeth a gwyddorau milfeddygol	15	95	30	140	10.3
Pensaernïaeth a chynllunio	*	120	10	130	-
Gwyddorau biolegol, mathemategol a ffisegol	25	875	360	1,265	2.1
Dylunio, celfyddydau creadigol a pherfformio	55	935	135	1,125	5.0
Addysg	205	375	115	695	29.4
Peirianeg a thechnoleg	10	560	625	1,190	0.8
Dyniaethau ac astudiaethau sy'n seiliedig ar iaith ac archaeoleg	130	485	190	800	16.2
Y Gyfraith, Economeg a Gwleidyddiaeth	25	285	130	440	5.5
Meddygaeth, deintyddiaeth ac iechyd	80	2,115	765	2,960	2.7
Cyfanswm	600	6,805	2,755	10,165	5.9

Ffynhonnell: Cofnod Myfyrwyr yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

[\[Gweld y data\]](#)

- Roedd y nifer mwyaf o staff a oedd yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ym meysydd Addysg, a Dyniaethau, Ieithoedd ac Archaeoleg. Gyda'i gilydd, roedd y canolfannau cost hyn yn gyfrifol am fwy na hanner o gyfanswm y staff a oedd yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Methodoleg

Nodiadau pwysig ynghylch sut y cyfrifwyd yr ystadegau. Mae gwybodaeth fwy manwl am y termau a ddefnyddir yn y bwletin hwn ar gael yn yr adran [Ddiffiniadau](#).

Ffynhonnell y data

Daw'r rhan fwyaf o'r data sydd yn y bwletin hwn o Gofnod Myfyrwyr a Chofnod Staff yr Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA).

Mae crynodeb o'r broses o gasglu data Myfyrwyr ar gyfer 2018/19, sy'n cwmpasu amserlenni, dilysu a rheolau busnes a phrosesau gwirio ar gael ar [wefan HESA](#). Mae crynodeb tebyg i'w weld ar gyfer y broses o [gasglu data staff](#).

Cwmpas

Myfyrwyr

Mae'r ystadegau'n cwmpasu'r myfyrwyr sy'n rhan o boblogaeth gofrestru safonol Addysg Uwch HESA, neu ei phoblogaeth cymwysterau a enillwyd mewn Addysg Uwch, yn unig. Mae rhagor o wybodaeth am y poblogaethau hyn ar gael yn y [diffiniadau o fyfyrwyr ar wefan HESA](#).

Bob tro y defnyddir y gair 'myfyrwyr' yn y bwletin hwn rydym yn cyfeirio at 'gofrestriadau myfyrwyr'. Mae hyn yn gyfrif o bawb sydd wedi cofrestru ar gyfer cwrs. Mewn achosion anghyffredin, lle mae myfyriwr wedi cofrestru ar gyfer dau gwrs gwahanol yn yr un flwyddyn, byddai'r myfyriwr hwnnw'n cael ei gyfrif ddwywaith.

Mae dadansoddiad blaenorol wedi dangos bod cofrestriadau amser llawn mewn Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru lai nag 1% yn uwch na niferoedd y myfyrwyr amser llawn; a bod cofrestriadau rhan-amser lai na 2% yn uwch na niferoedd y myfyrwyr rhan-amser.

Mae pob cyfeiriad at 'fyfyrwyr cymwysedig' yn y bwletin hwn yn cyfeirio at 'y cymwysterau a enillwyd'. Mewn achosion anghyffredin, lle mae myfyriwr yn cael dau gymhwyster gwahanol yn yr un flwyddyn, byddai'r myfyriwr hwnnw'n cael ei gyfrif ddwywaith.

Staff

Mae pob tabl sydd yn y bwletin hwn yn seiliedig ar boblogaeth contractau staff academiaidd HESA, sy'n cynnwys y contractau hynny a oedd yn weithredol ar 1 Rhagfyr o fewn y cyfnod adrodd.

Diffinnir staff academiaidd fel gweithwyr proffesiynol academiaidd sy'n gyfrifol am gynllunio, cyfarwyddo ac ymgymryd â dysgu ac ymchwil academiaidd mewn Sefydliadau Addysg Uwch.

Yn dilyn adolygiad HESA, newidiodd y fethodoleg a ddefnyddir i leoli gweithwyr proffesiynol academiaidd yn 2012/13. Achosodd hyn wahaniaeth sylweddol yng nghanran y staff a ddynodwyd fel "gwybodaeth heb ei cheisio eto" yn y maes yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg/yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Y strategaeth ynglŷn â thalgrynnu

Mae'r dull o gyflwyno ffigurau yn y Bwletin Ystadegol hwn yn dilyn egwyddorion strategaeth dalgrynnu HESA. Bwriedir i'r strategaeth atal achosion o ddatgelu gwybodaeth bersonol am unrhyw unigolyn. Yn y strategaeth hon, caiff pob rhif ei dalgrynnu i'r 5 agosaf. Dyma grynodedb o'r strategaeth:

- Mae 0, 1, 2 yn cael eu thalgrynnu i 0 a'u cynrychioli â '**'.
- Mae pob rhif arall yn cael ei dalgrynnu i'r lluosrif o 5 agosaf.

Mae cyfansymiau hefyd yn destun y fethodoleg dalgrynnu hon; o ganlyniad, efallai na fydd cyfanswm y rhifau ym mhob rhes neu golofn yn cyfateb yn union i'r cyfanswm a ddangosir. Mae'r canrannau wedi'u cyfrifo gan ddefnyddio niferoedd crai manwl. Caiff canrannau llai na 0.05% eu cynrychioli â '-'.

Diffiniadau

Diffiniadau ar gyfer adrannau A i C – Myfyrwyr

Swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r swm a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg yn cyflwyno gwybodaeth ynglŷn â faint o'i addysg y mae myfyriwr wedi'i dderbyn drwy gyfrwng y Gymraeg y flwyddyn honno. Mae'n egluro faint o bob modiwl a astudiwyd drwy gyfrwng y Gymraeg. Pe bai myfyriwr yn astudio hanner modiwl 20 credyd yn Gymraeg, byddai hynny'n cael ei gyfrif fel 10 credyd. Mae'r categorïau rhywfaint/5/40/80 hefyd yn gorgyffwrdd. Er enghraifft, mae pawb sydd wedi astudio o leiaf 40 credyd yn Gymraeg hefyd yn cael ei gynnwys fel un sydd wedi astudio o leiaf 5 credyd yn Gymraeg.

Gradd gyntaf

Mae gradd gyntaf yn cyfeirio at yr hyn y gellid ei ystyried fel y cwrs israddedig "safonol". **Nid** yw'n golygu mai dyma'r radd israddedig gyntaf y mae myfyriwr wedi'i hastudio.

Mae'n cynnwys graddau cyntaf pa un a ydynt yn arwain at gymhwyster i gofrestru neu ymarfer â chorff rheoleiddio statudol lechyd neu Ofal Cymdeithasol neu Filfeddygol ai peidio, graddau cyntaf â statws athro cymwysedig/cofrestru â'r Cyngor Addysgu Cyffredinol, graddau cyntaf uwch, graddau cyntaf a sicheir yr un pryd â diploma a graddau cyntaf rhyngosod.

Cyferwerth ag amser llawn (FTE)

Mae FTE yn cyflwyno data myfyrwyr yn nhermau'r hyn sy'n gyferwerth â myfyrwyr amser llawn. Mae myfyriwr cyd-anrhydedd sydd â hanner ei gwrs yn fathemateg, yn hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr Mathemateg anrhydedd sengl (0.5 FTE). Mae myfyriwr rhan-amser y byddai ei gwrs yn para 6 blynedd yn hytrach na 3 yn cael ei gyfrif fel hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr amser llawn (0.5 FTE).

Cyferwerth â pherson llawn (FPE)

Mae cyfrifiad cyferwerth â pherson llawn yn rhannu myfyrwyr rhwng y gwahanol ddulliau astudio, beth bynnag yw cyfanswm yr amser y mae myfyriwr yn astudio. Mae myfyriwr cyd-anrhydedd rhan-amser, sy'n astudio hanner Mathemateg, yn dal i gael ei gyfrif fel hanner myfyriwr Mathemateg (0.5 FPE). Mewn cyfrifiad FTE byddai'r myfyriwr cyd-anrhydedd hwnnw'n cael ei gyfrif fel hanner myfyriwr Mathemateg (0.25 FTE), pe bai cyfanswm yr amser y mae'n astudio hefyd yn hanner yr hyn sy'n gyferwerth â myfyriwr amser llawn.

Rhywedd

Mae rhyweddau eraill (anneuaidd) yn cael eu cynnwys yn y cyfansymiau.

Lefel Astudio

A yw myfyriwr yn astudio cwrs ôl-radd, gradd gyntaf israddedig neu radd israddedig arall. Nid yw myfyrwyr ôl-ddoethurol yn cael eu cynnwys.

Dull Astudio

A yw myfyriwr yn astudio ar sail amser llawn neu'n rhan-amser. Fel arfer mae'n ofynnol i fyfyrwyr amser llawn fynychu sefydliad am gyfnodau sy'n gwneud cyfanswm o 24 wythnos o leiaf ym mlwyddyn y rhaglen astudio. Yn ystod y cyfnod hwn, disgwylir fel arfer i fyfyrwyr ymgymryd â chyfnodau astudio, dysgu neu brofiad gwaith sy'n gyfanswm o 21 awr yr wythnos o leiaf ar gyfartaledd.

Graddau israddedig eraill

Mae graddau israddedig eraill yn cynnwys nodau cymhwyster is na lefel gradd, megis: Graddau Sylfaen; diplomâu mewn AU â chymhwyster i gofrestru i ymarfer â chorff rheoleiddio Iechyd neu Ofal Cymdeithasol; Diploma Cenedlaethol Uwch (HND); Tystysgrif Genedlaethol Uwch (HNC); Diploma Addysg Uwch; Tystysgrif Addysg Uwch; cyrsiau sylfaen ar lefel addysg uwch; NVQ/SVQ lefelau 4 a 5; diplomâu a thystysgrifau ôl-radd ar lefel israddedig; cymwysterau proffesiynol ar lefel israddedig; diplomâu a thystysgrifau israddedig eraill gan gynnwys cyrsiau iechyd a gofal cymdeithasol ôl-gofrestru; cymwysterau addysg uwch ffurfiol eraill is na safon gradd; credydau israddedig sefydliadol a dim cymwysterau israddedig ffurfiol.

Myfyrwyr sy'n hani o Gymru

Y myfyrwyr sydd wedi'u categorio fel myfyrwyr sy'n hani o Gymru yw'r rhai yr oedd eu cod post cartref yng Nghymru pan oeddent yn mynd i'w sefydliad addysg uwch am y tro cyntaf.

Blwyddyn

Blynyddoedd academaidd yw'r blynyddoedd y cyfeirir atynt, o 1 Awst i 31 Gorffennaf.

Diffiniadau ar gyfer Adran D – Addysg Gychwynnol i Athrawon

Y gallu i addysgu'n ddwyieithog

Diffinnir myfyrwyr fel rhai sy'n 'gallu addysgu yn ddwyieithog' os ydynt yn cymryd rhan mewn cwrs sydd naill ai'n arwain at dystysgrif addysg ddwyieithog ffurfiol, neu nad yw'n arwain at dystysgrif, ond sydd wedi'i gynllunio i alluogi myfyrwyr i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Y math o radd

Mae TAR yn cynnwys Tystysgrif Addysg i Raddedigion, Tystysgrif Addysg Broffesiynol i Raddedigion a'r Diploma Proffesiynol mewn Addysg. Cymhwyster lefel gradd Meistr yw'r Dystysgrif Addysg i Raddedigion, ond nid yw'r Dystysgrif Addysg Broffesiynol i Raddedigion yn gymhwyster lefel gradd Meistr. Mewn rhai achosion, gallai myfyriwr ddechrau astudio cwrs ôl-radd, ond gadael â chymhwyster israddedig.

Mae mwyafrif y cyrsiau 'Gradd Arall' ar lefel gradd Baglor, gan gynnwys elfen addysgu sy'n arwain at Statws Athro Cymwysedig (SAC).

Addysg Gychwynnol i Athrawon (AGA)

Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon (HCA) neu Hyfforddiant ac Addysg Gychwynnol Athrawon (HAGA) oedd hen enwau Addysg Gychwynnol i Athrawon. Mae'n cwmpasu pob llwybr y bydd rhywun yn ei ddilyn i ddod yn athro – gan ennill SAC. Mae'r bwletin hwn yn cwmpasu pobl sy'n dod yn athrawon drwy gyrsiau Addysg Uwch ffurfiol.

Statws Athro Cymwysedig (SAC)

Rhaid bod â Statws Athro Cymwysedig er mwyn addysgu mewn ysgol yng Nghymru. Mae SAC yng Nghymru yn wahanol i SAC yn Lloegr neu gofrestr y Cyngor Addysgu Cyffredinol yng Ngogledd Iwerddon a'r Alban.

Lefel ysgol

Mae 'lefel ysgol' yn nodi a yw'r cwrs yn canolbwyntio ar hyfforddi athrawon ysgol gynradd neu uwchradd. Yn aml, gelwir hyn yn 'gyfnod ysgol'. Pan fydd athro wedi cymhwyso, efallai y bydd yn addysgu ystod oedrannau wahanol i'r un y bu'n hyfforddi ar ei chyfer i gychwyn.

Diffiniadau ar gyfer Adran E - Staff

Cyferwerth ag amser llawn (FTE)

Cofnodir cyferwerth ag amser llawn (FTE) yn y contract ac mae'n mesur yr hyn sy'n gyferwerth ag amser llawn yn ystod y cyfnod adrodd rhwng 1 Awst a 31 Gorffennaf.

Cyferwerth â pherson llawn (FPE)

Gall unigolion fod â mwy nag un contract gyda sefydliad a gall pob contract gynnwys mwy nag un gweithgaredd gwahanol. Mae cyfrifiadau'r staff wedi cael eu rhannu ymhlith eu gweithgareddau yn unol â'r cyfrifiad cyferwerth ag amser llawn sydd wedi'i ddatgan ar gyfer pob gweithgaredd. Mae hyn yn arwain at gyfrif cyferwerth â pherson llawn. Mae cyfrifiadau Cyferwerth â Pherson Llawn y staff yn cael eu seilio ar y gweithgareddau contract a oedd yn weithredol ar 1 Rhagfyr yn y cyfnod adrodd.

Staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Mae'r tabl contractau'n cynnwys manylion am y staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae nifer y staff sy'n addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn cyfrif y staff academiaidd sydd ag o leiaf un contract academiaidd sy'n cynnwys rhywfaint o addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gwybodaeth allweddol am ansawdd

Mae'r adran hon yn darparu crynodeb o wybodaeth am yr allbwn hwn yn ôl pum dimensiwn o ansawdd, sef: Perthnasedd, Cywirdeb, Amseroldeb a Phrydlondeb, Hygyrchedd ac Eglurder, a Chymaroldeb. Mae HESA (sef ffynhonnell y data) yn cyhoeddi Ystadegau Gwladol ei hun ac mae'n rhoi manylion am ansawdd ei data [ar ei gwefan](#).

Perthnasedd

Gwnaethpwyd newidiadau i'r bwletin yn dilyn adborth gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a swyddogion polisi'r Gymraeg. Yn 2011 gwnaethpwyd newidiadau i gynnwys y bwletin yn dilyn adborth gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Hefyd, cynhwyswyd y bwletin mewn ymgynghoriad ar ystadegau addysgol, heb ysgogi unrhyw geisiadau allweddol am newidiadau.

Defnyddir yr ystadegau yn Llywodraeth Cymru a'r tu allan iddi er mwyn monitro tueddiadau addysgol ac fel llinell sylfaen ar gyfer dadansoddiadau pellach o'r data sylfaenol. Mae'r prif ddefnyddwyr yn cynnwys:

- Gweinidogion a Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru;
- Swyddogion yn Llywodraeth Cymru;
- Adrannau eraill y llywodraeth;
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru;
- Sefydliadau Addysg Uwch a chyrrff cynrychioladol;
- Myfyrwyr, ymchwilwyr ac academyddion;
- Dinasyddion unigol, cwmnïau preifat a'r cyfryngau;

Defnyddir yr ystadegau hyn mewn ffyrdd amrywiol e.e.:

- Fel sail i'r broses o wneud penderfyniadau ynglŷn â'r polisi addysg yng Nghymru ac fel sail i'r strategaethau presennol, er enghraifft, y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg.

Cywirdeb

Newidynnau sy'n cael eu hunanasesu

Mae llawer o feysydd allweddol HESA sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg yn dibynnu ar asesiad y myfyriwr neu'r brifysgol. Mae'r dangosydd WELSSP ar gyfer gallu'r myfyriwr i siarad Cymraeg yn cael ei hunanasesu gan y myfyriwr a gall y safon ar gyfer rhuglder newid o'r naill berson i'r llall. Nodir arwyddion nad yw'r dangosydd yn ddibynnol bob amser dan dabl D.1.

Defnyddir preswylfan myfyriwr yn hytrach na chofnod o'i genedl. Fodd bynnag, nid yw'n wir bob tro bod myfyriwr o Gymru yn preswyllo yng Nghymru. Gallai myfyriwr fod wedi symud o Gymru ychydig cyn cychwyn ei gwrs, a gallai hyn olygu bod myfyrwyr nad yw eu preswylfan yng Nghymru yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn yr un modd, defnyddir y maes LANGPCNT er mwyn canfod a yw myfyriwr yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a faint y mae wedi ei astudio drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r maes hwn yn cael ei asesu gan y brifysgol a gallai prifysgolion asesu cynnwys cyfrwng Cymraeg modiwlau yn wahanol. Yn 2015/16,

darganfuwyd nad oedd rhai modiwlau cyfrwng Cymraeg yn cael eu hasesu fel rhai a oedd yn cael eu hastudio'n gyfan gwbl drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn y gorffennol, roedd yn ofynnol i sefydliadau naill ai gyflwyno cyfartaleddau cyrsiau neu'r gwerthoedd gwirioneddol am bob cofrestriad i'r Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch. Ar gyfer yr ystadegau a ddefnyddir yn y bwletin hwn, nid yw gwerthoedd cyfartalog y cyrsiau'n briodol. Mae'n goramcangyfrif nifer y myfyrwyr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg oherwydd bydd gan ragor o fyfyrwyr werthoedd dim-sero.

Diwygiadau

Yn 2011 daeth i'r amlwg bod Prifysgol Cymru, Casnewydd (Prifysgol De Cymru erbyn hyn) wedi cyflwyno gwerthoedd cyfartaledd cyrsiau ar gyfer astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a oedd yn bodloni gofynion HESA, ond nad oeddent yn cynnwys y manylder sy'n ofynnol ar gyfer yr ystadegau hyn. Cafwyd data diwygiedig yn uniongyrchol gan Brifysgol Cymru, Casnewydd ar gyfer 2008/09, 2009/10, 2011/12 ac yn ddiweddarach gan Brifysgol De Cymru ar gyfer 2013/14. Er hyn, nid oedd y data diwygiedig yn cynnwys y manylder sy'n ofynnol ar gyfer y bwletin hwn, neu StatsCymru, felly maent wedi cael eu cynnwys mewn troednodiau yn unig.

Amseroldeb a phrydlondeb

Casglodd HESA ddata cofrestriadau myfyrwyr a staff ar gyfer blwyddyn academiaidd 2018/19 rhwng Awst a Hydref 2018. Cynhyrchodd ei datganiad ei hun ar Gofrestriadau Myfyrwyr Addysg Uwch a'r Cymwysterau a Gafwyd mewn Sefydliadau Addysg Uwch yn Ionawr 2020 a rhyddhaodd ei chyhoeddiad diweddaraf am Staff mewn Addysg Uwch ym Mawrth 2020. Mae'r bwletin Cyfrwng Cymraeg hwn yn tynnu sylw at ddimensiwn penodol Gymreig i'r data a gesglir am fyfyrwyr a staff. Symudwyd dyddiad rhyddhau'r bwletin hwn ymlaen o fis Medi i fis Awst er mwyn gwella prydlondeb.

Hygyrchedd ac eglurder

Rhoddir gwybod am y bwletin ystadegol hwn o flaen llaw ac yna caiff ei gyhoeddi yn adran Ystadegau gwefan Llywodraeth Cymru.

I gyd-fynd â'r bwletin hwn ceir tablau manylach yn [StatsCymru](#), safle dosbarthu sy'n galluogi ymwelwyr i weld, addasu a chreu tablau i'w lawrlwytho.

Cymaroldeb a chydlyniaeth

Oherwydd testun y bwletin hwn, nid oes ystadegau y gellir cymharu â hwy wedi'u cynhyrchu ar gyfer gwledydd eraill y DU. Mae'r diffiniadau'n gyson â datganiadau Addysg Uwch eraill Llywodraeth Cymru, ar wahân i'r dadansoddiadau o bynciau sy'n cael eu cyfrifo fesul modiwl yma er mwyn ymgorffori'r wybodaeth cyfrwng Cymraeg.

Statws Ystadegau Gwladol

Mae [Awdurdod Ystadegau'r Deyrnas Unedig](#) wedi dynodi'r ystadegau hyn yn Ystadegau Gwladol, yn unol â Deddf y Gwasanaeth Ystadegau a Chofrestru 2007 ac sy'n golygu eu bod yn cydymffurfio â'r [Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau](#).

Mae statws Ystadegau Gwladol yn golygu fod yr ystadegau swyddogol yn cwrdd â'r safonau uchaf o ddibynadwyaeth, ansawdd a gwerth cyhoeddus.

Dylai holl ystadegau swyddogol gydymffurfio â phob agwedd o'r Cod Ymarfer ar gyfer Ystadegau. Ceir eu dyfarnu fel statws Ystadegau Gwladol yn dilyn asesiad gan fraich rheoli Awdurdod Ystadegau'r Deyrnas Unedig. Mae'r Awdurdod yn ystyried os ydy'r ystadegau yn cwrdd â'r safonau uchaf o gydymffurfiad â'r Cod, gan gynnwys y gwerth y maent yn ychwanegu i benderfyniadau a dadlau cyhoeddus.

Cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru yw i gynnal cydymffurfiad â'r safonau a ddisgwylir o Ystadegau Gwladol. Os ydym yn pryderu os yw'r ystadegau yma yn dal i gwrdd â'r safonau priodol, byddwn yn trafod hyn yn brydlon gyda'r Awdurdod. Gall statws Ystadegau Gwladol gael ei diddymu ar unrhyw bryd pan mae'r safonau uchaf heb eu cynnal, a'i ddyfarnu unwaith eto pan mae'r safonau yn cael eu hadfer.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (WFG)

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn cyflwyno saith nod llesiant i Gymru, sef: Cymru sy'n fwy cyfartal, llewyrchus, cydnerth, iach, a chyfrifol ar lefel fyd-eang, sydd â chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. O dan adran (10)(1) o'r Ddeddf, rhaid i Weinidogion Cymru (a) cyhoeddi dangosyddion ("dangosyddion cenedlaethol") y mae'n rhaid eu cymhwyso er mwyn mesur cynnydd tuag at gyrraedd y nodau llesiant, a (b) gosod copi o'r dangosyddion cenedlaethol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol. Gosodwyd y 46 o ddangosyddion cenedlaethol ym mis Mawrth 2016.

Mae gwybodaeth am y dangosyddion a gwybodaeth dechnegol gysylltiedig ar gael yma: [Sut mae mesur cynnydd cenedl? - Dangosyddion Cenedlaethol](#).

Rhagor o wybodaeth am [Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#).

Gallai'r ystadegau yn y datganiad hwn hefyd ddarparu naratif ategol i'r dangosyddion cenedlaethol a chael eu defnyddio gan fyrddau gwasanaethau cyhoeddus mewn cysylltiad â'u hasesiadau llesiant lleol a'u cynlluniau llesiant lleol.

Rhagor o fanylion

Mae'r ddogfen ar gael yn:

<http://llyw.cymru/statistics-and-research/welsh-higher-education-institutions/?lang=cy>

Mae tablau sy'n gysylltiedig â'r bwletin hwn ac sy'n cynnwys mwy o fanylion ar gael drwy [StatsCymru](#), sef gwasanaeth dosbarthu data rhyngweithiol Llywodraeth Cymru.

Y diweddariad nesaf

Gorffennaf 2022 ar gyfer blwyddyn academaidd 2020/21

Rydym am gael eich adborth

Rydym yn croesawu unrhyw adborth am unrhyw agwedd ar yr ystadegau hyn. Gallwch anfon eich sylwadau drwy e-bost i addysguwchachyllidmyfyrwyr.yst@llyw.cymru

Y Drwydded Llywodraeth Agored

Mae'r holl gynnwys ar gael o dan y [Drwydded Llywodraeth Agored, fersiwn 3.0](#), oni nodir yn wahanol.

